

Arbetsmarknadsutskottets yttrande 2024/25:AU4y

Kommissionens arbetsprogram 2025

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har gett arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över kommissionens arbetsprogram 2025, Framåt tillsammans – En djärvare, enklare och snabbare union (COM(2025) 45), i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Utskottet begränsar sitt yttrande till den del av kommissionens arbetsprogram som gäller en ny handlingsplan för genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter.

Utskottet föreslår att utrikesutskottet i sin granskning lyfter fram vikten av att en ny handlingsplan för genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter inte innebär en ambitionshöjning på området utan att fokus ligger på att genomföra de åtgärder som redan har vidtagits på området.

I yttrandet finns en avvikande mening (S, V, MP) och tre särskilda yttranden (S, SD, V, C, MP).

Utskottets överväganden

Kommissionens arbetsprogram 2025

Bakgrund

Allmänna prioriteringar i arbetsprogrammet

Europeiska kommissionen presenterade den 12 februari 2025 kommissionens arbetsprogram 2025, Framåt tillsammans – En djärvare, enklare och snabbare union (COM(2025) 45). Det är det första programmet för den nya kommissionen. Arbetsprogrammet har följande prioriterande områden:

- Främja hållbart välstånd och konkurrenskraft
- Stärka försvar och säkerhet
- Stödja människor och stärka våra samhällen och vår samhällsmodell
- Slå vakt om vår livskvalitet
- Skydda vår demokrati och våra värden
- Utnyttja vår styrka och våra partnerskap runt om i världen
- Förbereda EU för framtiden.

En ny handlingsplan för genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter

Under avsnittet Stödja människor och stärka våra samhällen och vår samhällsmodell aviserar kommissionen att den avser att ta fram en ny handlingsplan för genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter (nedan den sociala pelaren). Kommissionen skriver att pelaren sedan den infördes 2017 har varit vägledande för att ta itu med gemensamma utmaningar när det gäller sysselsättningsfrågor, kompetensfrågor och sociala frågor. En handlingsplan antogs 2021, och det är enligt kommissionen fortfarande viktigt att prioritera genomförandet av pelaren, varför en ny handlingsplan kommer att presenteras.

Utskottets ställningstagande

När det gäller kommissionens arbetsprogram för 2025 vill utskottet inledningsvis välkomna att kommissionen prioriterar konkurrenskraft högt och betona att initiativ och åtgärder inom det sysselsättnings- och socialpolitiska området bör bidra till att stärka Europas konkurrenskraft. Respekt för väl fungerande arbetsmarknadsmodeller, jämlika och jämställda möjligheter till deltagande på arbetsmarknaden och social dialog är viktigt för omställning på arbetsmarknaden och därmed för konkurrenskraften.

När det gäller kommissionens avsikt att ta fram en ny handlingsplan för att genomföra den sociala pelaren anser utskottet att det är viktigt att en ny handlingsplan inte innebär en ambitionshöjning på området. Utskottet kan

konstatera att mycket redan har gjorts för att genomföra den sociala pelaren. Den och dess genomförande har bl.a. integrerats i den europeiska planeringsterminen, och genom den nuvarande handlingsplanen för pelarens genomförande har medlemsstaterna åtaganden för att nå EU-målen för 2030 inom områdena sysselsättning, utbildning samt minskad risk för fattigdom och social utestängning. Utskottet anser att fokus nu bör ligga på att genomföra det som redan är på plats, och inte på nya åtgärder.

Utskottet vill i sammanhanget understryka vikten av att medlemsstaterna får utrymme att utforma politiska reformer inom det sysselsättnings- och socialpolitiska området utifrån sin egen nationella kontext. Utskottet har många gånger tidigare betonat att det är centralt att initiativ och åtgärder som vidtas på EU-nivå inom det sysselsättnings- och socialpolitiska området har ett EU-mervärde och att alla åtgärder måste respektera fördelningen av befogenheter mellan EU och medlemsstaterna. EU:s medlemsländer har olika förutsättningar och olika arbetsmarknadsmodeller, vilket skapar skilda behov. Den svenska arbetsmarknadsmodellen och de svenska parternas roll och autonomi måste med kraft värnas.

Utskottet anser sammanfattningsvis att det är viktigt att en ny handlingsplan för genomförandet av den sociala pelaren inte innebär en ambitionshöjning på området utan att fokus ligger på att genomföra de åtgärder som redan har vidtagits på området. Detta bör utrikesutskottet lyfta i sin granskning.

Stockholm den 27 februari 2025

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Magnus Persson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Magnus Persson (SD), Ardan Shekarabi (S), Saila Quicklund (M), Patrik Lundqvist (S), Arin Karapet (M), Ann-Christine Frohm (SD), Sofia Amløh (S), Oliver Rosengren (M), Ciczie Weidby (V), Camilla Rinaldo Miller (KD), Sara Gille (SD), Camilla Mårtensen (L), Ulf Lindholm (SD), Adrian Magnusson (S), Jonathan Svensson (S), Helena Vilhelmsson (C) och Camilla Hansén (MP).

Avvikande mening

Kommissionens arbetsprogram 2025 (S, V, MP)

Ardalan Shekarabi (S), Patrik Lundqvist (S), Sofia Amloh (S), Ciczie Weidby (V), Adrian Magnusson (S), Jonathan Svensson (S) och Camilla Hansén (MP) anför:

Vi anser att ett starkt socialt Europa kräver tillväxt, konkurrenskraft och ett dynamiskt näringsliv. Samtidigt måste EU aktivt arbeta för att minska klyftor och stärka den sociala sammanhållningen. Det behövs också en politik som ser betydelsen av jämlikhet, jämställdhet och ett samhälle som håller ihop.

Kommissionen aviserar i arbetsprogrammet för 2025 att den avser att ta fram en ny handlingsplan för genomförandet av den sociala pelaren. Vi vill i sammanhanget understryka vikten av att EU-samarbetet har en stark social dimension med ett tydligt jämställdhetsperspektiv, och vi anser att denna dimension måste ges större tyngd i EU:s politik framöver. Den sociala pelaren innehåller prioriteringar som ger möjlighet till ett politiskt samarbete som kan bidra till förbättrade sociala villkor i medlemsländerna.

Vi har länge framhållit att den sociala pelaren på EU-nivå främst bör genomföras genom existerande verktyg och processer för sysselsättnings- och socialpolitik, i första hand inom ramen för den europeiska planeringsterminen. Vi välkomnar därför att pelaren och dess genomförande nu är integrerade i planeringsterminen. En samordning på EU-nivå kan bidra till positiva resultat i medlemsländerna. Dock måste denna samordning ske med respekt för de olika arbetsmarknadsmodellerna i EU, och vi ser en risk i att en alltför styrd harmonisering kan påverka den svenska modellen negativt.

Vi välkomnade vidare den första handlingsplanen för den sociala pelarens genomförande, och ansåg att den på ett ändamålsenligt sätt kan bidra till en stark social dimension i EU-samarbetet. I linje med detta välkomnar vi även nu kommissionens planer på att ta fram en handlingsplan för den sociala pelarens genomförande de kommande åren. Samtidigt är det avgörande att denna handlingsplan inte enbart blir ett dokument utan att konkreta insatser görs för att förbättra arbetsvillkor, stärka utbildning och kompetensutveckling samt säkerställa rättvisa arbetsvillkor i hela EU. En del i att skapa goda och jämlika villkor för Europas arbetstagare är att säkerställa att ingen utsätts för diskriminering i sitt arbete.

Vi vill samtidigt betona vikten av att fördelningen av befogenheter mellan EU och medlemsstaterna på det sysselsättnings- och socialpolitiska området respekteras. Varje EU-initiativ måste respektera såväl arbetsmarknadens parter självständighet som de olika arbetsmarknadsmodeller som finns inom EU. Vi är naturligtvis eniga med utskottet om att den svenska arbetsmarknadsmodellen med kraft ska värnas i EU-samarbetet.

Vi anser sammanfattningsvis att en handlingsplan för genomförandet av den sociala pelaren även för de kommande åren på ett ändamålsenligt sätt kan bidra till en stark social dimension i EU-samarbetet. Detta bör utrikesutskottet lyfta i sin granskning.

Särskilda yttranden

1. Kommissionens arbetsprogram 2025 (S, V, MP)

Ardalan Shekarabi (S), Patrik Lundqvist (S), Sofia Amloh (S), Ciczie Weidby (V), Adrian Magnusson (S), Jonathan Svensson (S) och Camilla Hansén (MP) anför:

Kommissionen aviserar i arbetsprogrammet att det s.k. anti-diskrimineringsdirektivet ska dras tillbaka. Detta är oroande, eftersom direktivet syftar till att stärka skyddet mot diskriminering i hela EU. Vi är förvånade över detta och kommer att återkomma i frågan i andra sammanhang efter att vi fått en tydligare bild över varför kommissionen väljer att dra tillbaka förslaget. Vi beklagar att utskottet inte lyfter denna viktiga fråga.

Vi har också noterat att Europafacket kritiserar kommissionens arbetsprogram för att fokus på arbetstagarna till stor del saknas och för att programmet är snävt inriktat på enbart förenkling. Vi delar denna oro och anser att EU måste säkerställa att arbetstagarnas villkor inte försämras genom förenklingsprocesser som riskerar att urholka rättigheter och trygghet på arbetsmarknaden. Detta är något som vi kommer att följa noga.

2. Kommissionens arbetsprogram 2025 (SD)

Magnus Persson (SD), Ann-Christine Frohm (SD), Sara Gille (SD) och Ulf Lindholm (SD) anför:

Sverigedemokraterna värderar samarbete över nationsgränser och ser positivt på dialog i olika former med andra stater. Det är dock viktigt för alla nationer att bevara självbestämmandet och den nationella suveräniteten. Det gäller inte minst inom det arbetsmarknadspolitiska området. Den svenska arbetsmarknadsmodellen, som bygger på att parterna kommer överens om vilka regler och villkor som ska gälla på den svenska arbetsmarknaden, har tjänat vårt land väl och fungerat som ett gott exempel runt om i världen.

Genom den sociala pelaren utmanas långsamt vår egen rätt att avgöra vilka regler som ska gälla på den svenska arbetsmarknaden. Vi har sedan starten 2017 konsekvent och kraftfullt varit emot den sociala pelaren. Vi förstod tidigt att den skulle leda till att EU tar i anspråk mer och mer befogenheter på det socialpolitiska området, något vi nu sett bli verklighet. EU-kommissionen har gång på gång tvingat fram ny EU-lagstiftning med hänvisning till den sociala pelaren.

Ett exempel är det s.k. minimilönedirektivet som utgör ett verkligt hot mot den svenska arbetsmarknadsmodellen. Det direktivet är dessutom särskilt provocerande eftersom EU uttryckligen enligt fördraget saknar befogenhet att lagstifta om löneförhållanden. I kommittémotion 2024/25:2386 av Magnus Persson m.fl. yrkandena 3 och 5 har Sverigedemokraterna förslag om att

regeringen ska agera för att värna den svenska modellen. Vi återkommer till dessa förslag när utskottet senare under våren bereder det arbetsrättsliga motionsbetänkandet (bet. 2024/25:AU7).

3. Kommissionens arbetsprogram 2025 (C)

Helena Vilhelmsson (C) anför:

Centerpartiet har redan från början kraftigt avvisat den sociala pelaren och varnat för att den kommer att leda till att kompetensfördelningen mellan EU och medlemsländerna urholkas. För Centerpartiet har det alltid varit självklart att beslut som gäller arbetsmarknaden och sociala skyddsnät behöver fattas utifrån hur det ser ut och fungerar i respektive medlemsland, så nära dem som berörs av politiken som möjligt, för att få önskvärd effekt.

Den sociala pelaren har, trots löfte om att den inte skulle stöta sig med medlemsländernas befintliga arbetsmarknadspolitik, lett till en rad rättsligt bindande initiativ från kommissionen på det social- och arbetsmarknads-politiska området. Flera av förslagen är numera antagna och utgör bindande lagstiftning för medlemsstaterna. När ännu fler konkreta förslag för genomförandet nu presenterats är det tydligt att den svenska arbetsmarknadsmodellen hotas och inte kommer att finnas kvar i sin nuvarande form om de genomförs.

I kommittémotion 2024/25:2948 av Jonny Cato m.fl. yrkande 9 har Centerpartiet förslag om att all EU-lagstiftning som hotar den svenska arbetsmarknadsmodellen ska motverkas. Jag återkommer till detta förslag när utskottet senare under våren bereder det arbetsrättsliga motionsbetänkandet (bet. 2024/25:AU7).

Jag noterar avslutningsvis att kommissionen i arbetsprogrammet aviserar att det s.k. antidiskrimineringsdirektivet ska dras tillbaka. Jag är förvånad och oroad över detta och kommer att återkomma i frågan i andra sammanhang efter att jag fått en tydligare bild över varför kommissionen väljer att dra tillbaka förslaget.